

ALIAĞA LİMANI (The Port of Aliğa)

Dr. İlker EROĞLU

Aliğa Metem Lisesi, Aliğa / İZMİR
ilkereroglu@hotmail.com

Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, Meram / KONYA
rbozyigit@konya.edu.tr

ÖZET

Aliğa Limanı, Çandarlı Körfezi'nde yer almaktadır. Liman coğrafi konumu açısından ulusal ve uluslararası stratejik bir öneme sahiptir.

Aliğa Limanı'nın kurulması ve gelişmesinde doğal çevre faktörleri ve sanayileşme etkili olmuştur. Başlangıçta sanayi tesislerinin belirli yüklerini taşımak için kurulan iskeleler, gün geçtikçe artan sanayi ve liman faaliyetleri nedeniyle çok çeşitli maddenin taşındığı genel liman haline gelmiştir.

Aliğa Limanı'nda 12 sanayi kuruluşuna ait 36 iskele yer almaktadır. İskelelerin toplam uzunluğu 8 849 metreyi bulunmaktadır. Bu iskelelerde bulunan modern teknik donanım ve teçhizat ile dünya standartlarında hizmet verilmektedir. Aliğa Limanı'nun yıllık gemi kabul kapasitesi 9 999 gemi/yıl'dır. Liman tesisleri içinde Tüpraş, Habaş ve Petkim iskeleleri toplam yükleme ve boşaltma miktarları ile öne çıkmaktadır. Liman alanında yer alan gemi söküm tesisleri ülkemizin tek gemi geri dönüşüm tesisleri olması nedeniyle ayrı bir öneme sahiptir.

Aliğa Limanı, toplam yük eleçlemesinde ve gemi trafiğinde ülkemiz limanları içinde üçüncü sırada yer almaktadır. Liman, bugün İzmir Limanı'nın alternatif durumu gelmiş hatta fonksiyonel olarak daha gelişmiştir. Bütün bu özelliklerine rağmen Aliğa Limanı az tanınan bir limandır.

Bu çalışmada Aliğa Limanı'nın coğrafi konumu, doğal çevre özellikleri, kuruluş ve gelişimi, yük taşımacılığı, ülkemiz limanları arasındaki yeri, hinterlandı, Aliğa şehrine etkileri, sanayi sektörüyle ilişkisi, limanın gelişimini sınırlandıran sorunlar ve çözüm önerileri konularına değinilmiştir. Çalışma Aliğa Limanı'nın bölge ve ülke çapında önemine ve tanıtımına coğrafi bir bakış açısıyla katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Aliğa Limanı, denizyolu, hinterland, sanayi, ticaret*

ABSTRACT

The port of Aliaga is located in Çandarlı Gulf. The port has a strategic importance in terms of geographical position both nationally and internationally.

The natural environmental factors and industrialization have been effective on establishment and development of the Port of Aliaga. The piers built for the purpose of carrying the specific loads of industrial companies at the beginning, has now turned out to be a common port which a wide variety of goods are loaded as a result of the increasing industrial and port services day by day.

In the port of Aliaga, there are 36 piers belong to 12 industrial companies. The total length of the piers is approximately 8.849 meters long. A world-class service has been provided with the modern technical equipment in those piers. The annual shipping capacity of Aliaga Port is 9.999 ships per year. Among the Port premises, the piers of Tüpraş, Habaş and Petkim have stood out in terms of the total weight of goods loaded and discharged. The Ship Breaking Recycling Yard- being the only ship recycling premise of our country- located in Port area, has a distinct importance.

The Port of Aliğa has been ranked the third among the ports in the country in terms of total cargo tonnage handled and vessel traffic. Today, the Port has become the alternative to Izmir port, even it has been much more developed functionally. Despite all these traits of it, The Aliğa Port has not been widely-known.

In this study, the subjects such as the geographical position of Aliaga Port, characteristics of its natural environment, the establishment and development of it, goods loading, its rank among our country's ports, its hinterland, its effects upon Aliaga province, its connection to industrial sector, the problems limiting the improvement of the port and the proposed solutions for them. The study is aimed at contributing to the importance of the Port across the country and promotion of it through a geographical perspective.

Keywords: *Aliaga port, seaway, hinterland, industry, trade*

GİRİŞ

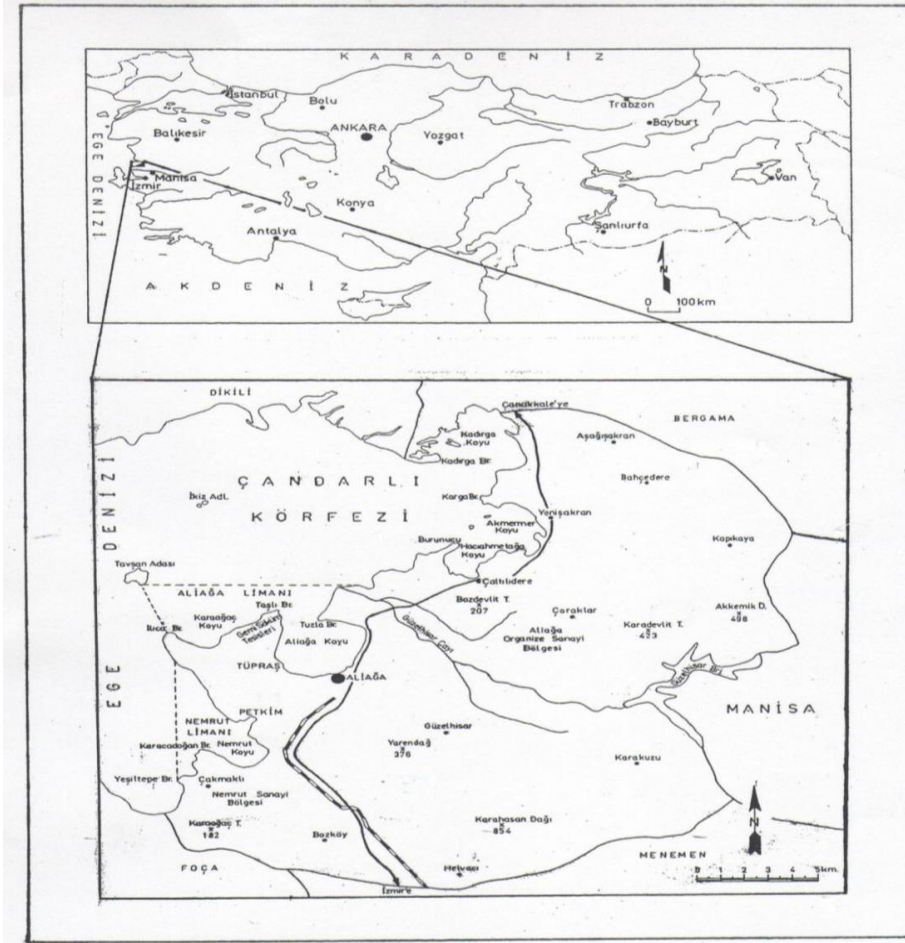
Denizyolu ulaşımı ve ticaretinin ülke ekonomilerindeki yeri gittikçe artmaktadır. Denizyolu taşımacılığı karayolu ve demiryoluna göre ucuz, güvenli, daha fazla yük ve uzak mesafelere taşınabilirliği gibi avantajlara sahiptir. Denizyolu taşımacılığının gerçekleştirilmesinde

önemli rol oynayan tesisler limanlardır. Limanlar, denizyolu ile gelen yükün demiryolu veya karayolu ulaşım sektörlerine, kıyı gemiciliğine ait daha küçük gemilere, kara içi suyollarına, ya da bunlardan deniz ulaşımına aktarılması için gerekli teknik donanıma sahip yerlerdir. Bu özelliklerinin dışında limanlar, aynı zamanda birçok başka ekonomik faaliyetin de deniz ulaşımına bağlı olarak gelişmiş olduğu yerlerdir (Atalay, 2005:240-241).

Aliğa Limanı, Çandarlı Körfezi'nde yer almaktadır (Şekil 1, Fotoğraf 1). Liman coğrafi konumu açısından ulusal ve uluslararası stratejik bir öneme sahiptir. Aliğa Limanı, kabotaj (iç ticaret) taşımacılıkta Türkiye'nin Akdeniz, Ege, Marmara ve Karadeniz kıyılarında yer alan limanları arasında seferler düzenleyen gemilerin güzergâhı üzerinde bulunmaktadır. İthalat, ihracat ve transit taşımacılıkta ise Karadeniz, Akdeniz, Batı Avrupa ülkeleri limanları ile bağlantı halinde olması, Süveyş Kanalı ve Kızıldeniz'i izleyerek Hint Okyanusu Yolu'na bağlanması denizyolu taşımacılığında önemini arttırmaktadır. Bununla birlikte, Aliğa Limanı'nın kurulması ve gelişmesinde doğal faktörler etkili olmuştur. Bu faktörler arasında kıyıların doğal liman özelliği göstermesi, kuzey sektörlü sert rüzgârlara karşı korunaklı olması ve iklim koşullarının liman faaliyetleri açısından uygunluğu dikkat çekmektedir.

Aliğa Limanı'nda yer alan iskeleler başlangıçta Aliğa'da demir-çelik, gübre, petrol ve petrokimya gibi sektörlerde faaliyet gösteren sanayi tesislerinin belirli yüklerinin taşınması amacıyla kurulmuşlardır. Sonraki yıllarda Aliğa'da gelişen sanayi ve ticaret sektörlerinin ihtiyaçları doğrultusunda liman alanında yeni iskeleler inşa edilmiştir. Bu gelişmelerle birlikte Aliğa Limanı, hem ithal ham maddelerin hem de ihracata dayanan sanayi maddelerinin taşındığı bir genel liman halini almıştır. Aliğa ilçesinde gelişen sanayi sektörü, limanın da gelişmesini sağlamış, limanın gelişmesi sanayi tesislerinin yatırımlarının artmasına ve çeşitlenmesine yol açmıştır. Dolayısıyla Aliğa ilçesinde sanayi ve liman faaliyetleri birbirlerine paralel bir gelişme göstermişlerdir.

ALIAĞA LİMANI



Şekil 1: Aliğa Limanı'nın Lokasyon Haritası.

Aliğa Limanı'nda 12 sanayi kuruluşuna ait 36 iskele ve gemi söküm tesisleri bulunmaktadır. Limanların toplam uzunluğu 8 849 metreyi bulmaktadır. Aliğa Limanı'ndaki ticari aktivitenin artması, Aliğa şehrinde sosyal açıdan hayatın canlanmasına, ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesine ve şehir nüfusunun istihdam imkânlarının artmasına olumlu katkı sağlamıştır. Ancak söz konusu olumlu gelişmelere rağmen, çevre kirliliği, kıyılarda doğal ortam bozulması, şehir karayolu trafiğinin artması, tarım, mera ve orman alanlarında amaç dışı arazi kullanımı gibi sorunların da doğmasına neden olmuştur.

Aliağa Limanı çevresinde denizcilik faaliyetleri açısından önem taşıyan iki proje bulunmaktadır. Bu projelerden biri inşaatına başlanan Kuzey Ege Çandarlı Limanı ve Tersanesi, diğeri ise Yat ve Tekne İmalatçıları Endüstrisi'nin kurulması projesidir. Ayrıca Petkim Limanı ile Habaş Limanı'nı genişletme çalışmaları ve Petkim'de rafineri (Star Rafineri) kurma çalışmaları devam etmektedir. Söz konusu yatırımların tamamlanmasıyla Aliağa Limanı'nda denizyolu taşımacılığı ve ticareti çok daha önem kazanacaktır.



Fotoğraf 1: Nemrut Koyu güneyinden Aliağa Limanı'nın görünüşü.

1. Aliağa Limanı'nın Coğrafi Konumu ve Doğal Çevre Özellikleri

Aliağa Limanı, Çandarlı Körfezi'nin Aliağa ilçesi kıyılarında yer almaktadır. İlçede kıyı şeridi kuzeyde Bakırçay Deltası'nın doğusundan Nemrut Koyu'nun güneyine kadar uzanmaktadır. İlçenin kıyı uzunluğu yaklaşık 63 km'dir. Kıyıların 37 km'lik bölümü deniz yönünde ilerleyen alçak birikim kıyılarından, 26 km'lik bölümü gerileyen yüksek aşınım kıyılarından oluşmaktadır. Ülkemizin Ege Denizi kıyılarından bir bölümünü teşkil eden Aliağa ilçesi kıyıları, genel kıyı sınıflamasına göre enine yapılı kıyı tipine girmektedir (Şekil 2).

ALIAĞA LİMANI

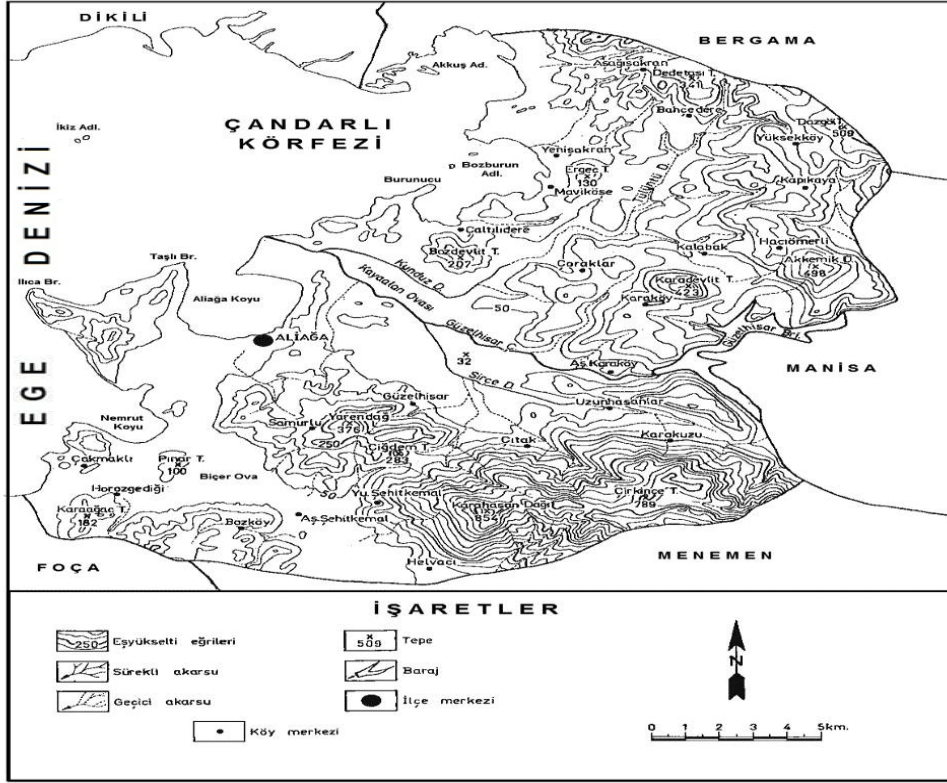
Aliağa ilçesinin kıyı şeridi çok sayıda koy ve yarımada bünyesinde bulundurmaktadır. Kıyı şeridinde girintiler oluşturan koylar deniz ulaşımı için doğal liman özelliği taşımaktadır. Bu özellik Aliağa Limanı'nın kurulup gelişmesinde rol oynayan önemli bir doğal faktördür.

Aliağa ilçesinin sınırları içinde kalan saha, Bakırçay ve Gediz depresyonlarının arasında, kabaca doğu-batı doğrultusunda uzanan Yunt Dağları'nın batı kesimini oluşturmaktadır. Bu sahada temel araziye Aşağı Şakran Köyü kuzeyinde yer alan Permian kalkerleri meydana getirmektedir (Yalçınlar, 1958:41). Mesozoyik ve Paleojen yaşlı arazilere rastlanmayan sahada, görsel tortular ile volkanik kayalardan oluşan Miyosen formasyonları geniş yer kaplamaktadır. Özellikle andezit, bazalt, aglomera ve tüfler hâkim litolojik birimlerdir. Bu birimler, ilçe kıyılarında çıkıntılar yapan yarımada ve burunların ana yapısını oluştururlar.

Aliağa ilçesinde ana jeomorfolojik unsurlar: dağlar, dalgali plato sahaları, alçak tepelikler ile bu üniteler arasında uzanan Güzelhisar Grabeni, Güzelhisar Çayı Deltası, alüvyal düzlükler ve kıyı düzlükleridir.

Kıyı gerisindeki yüzey şekillerinin, kıyı ile gerisinde ve kara içinde ulaşımında kolaylık sağlaması hinterlandın genişlemesini sağlar ve bu yolla limanlar ticari etkinliklerini kara içine kolaylıkla yayabilirler (Koday, 1998:214-215). Aliağa ilçesinin kıyı kesiminde yüzey şekilleri alçak tepelikler ile yer yer daralıp, genişleyen kıyı düzlüklerinden oluşmaktadır. Bu morfolojik yapı Aliağa Limanı ile liman gerisindeki bölgenin bağlantısını kolaylaştırmakta, Aliağa Limanı'ndaki ticari etkinliklerin artmasında ve hinterlandının genişlemesinde önemli rol oynamaktadır.

Ege Denizi kıyılarının şekillenmesinde Kuvaterner'de bilhassa Pleyistosen'de vuku bulan tektonik hareketler ve akarsu biriktirme şekilleri önemli rol oynamıştır. Kıyıların girintili çıkıntılı olmasında daha çok doğu-batı yönünde uzanan faylar ve faylar boyunca çöken graben alanları etkili olmuştur (Atalay, 1987:359). Çandarlı Körfezi, Holosen transgresyonu sırasında denizin karaya doğru ilerlemesi (ingresyonu) sonucunda oluşmuştur. Bu nedenle kıyı çizgisi volkanik kayalar üzerinde oluşmuş koy ve burunlar nedeni ile girinti ve çıkıntılar yapar (Erol, 1991:20).



Şekil 2: Aliğa İlçesi'nin Topografya Haritası.

Aliğa kıyılarında liman faaliyetleri açısından uygun özelliklere sahip başlıca koylar;

-Kuzeyde Bakırçay Deltası'nın güneydoğu ucunu teşkil eden Kadirga Burnu doğusundaki Kadirga Koyu,

-Yeni Şakran kıyılarında Karga Burnu ile Burunucu arasında Akmermer Koyu ve Hacıahmetağa Koyu,

-Tuzla Burnu ile Taşlı Burun arasında dairemsi görünüşüyle dikkati çeken kıyısında Aliğa şehir merkezinin de kurulduğu Aliğa Koyu,

ALIAĞA LİMANI

-Aliğa Yarımadası'nın batısında Taşlı Burun ile İlica Burnu arasında kalan Karaağaç Koyu ve Aliğa Yarımadası ile Karacadoğan Burnu arasındaki Nemrut Koyu'dur.

Bu koylardan Akmermer Koyu ve Hacıahmetağa Koyu diğer koylara göre daha sığ olup, derinlik 5 m civarındadır. Aliğa Koyu, Karaağaç Koyu ve Nemrut Koyu'nda kıyıdan yaklaşık 1km kadar açılınca derinlik 20 m'yi bulmaktadır. Aliğa kıyılarında en derin kıyılar Aliğa Yarımadası'nın güneybatısında İlica Burnu ile Nemrut Koyu arasında uzanan sözde falezlerden oluşan kıyılardır. Bu kıyılarda, kıyıdan yaklaşık 1km kadar mesafede derinlik 50 m'yi geçmektedir.

Deniz ulaşımını etkileyen doğal faktörlerin başında iklim şartları gelmektedir. Denizlerde seferlerin mümkün olduğu kadar az harcamalarla ve düzenli olarak yapılabilmesinde iklim şartlarının bilinmesi ve yakından izlenmesinin önemi büyüktür (Tümertekin, 1987:16).

Aliğa'da karakteristik Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir. Yıllık ortalama sıcaklık 16,5° C, yıllık ortalama yağış miktarı 484 mm'dir. Ortalama kar yağışlı gün sayısı 1,4 gün ve ortalama sisli günler sayısı yine 1,4 gündür. Kuzey ve doğu sektörlü rüzgârların hâkim olarak estiği Aliğa'da, en yüksek frekansa % 31,4 ile NE'dan esen rüzgâr sahiptir. Bunu % 14,6 frekansla N, % 12,9 frekansla E, % 12,4 frekansla SW, % 9,2 frekansla NW, % 8,7 frekansla SE, % 5,8 frekansla S ve % 5,0 frekansla W yönünden esen rüzgârlar izlemektedir. Aliğa'da ortalama rüzgâr hızı yıllık 2,8 m/sec.dır. En hızlı rüzgâr yönü ve hızı NE, 9,0 m/sec. dir.

Deniz ulaşımı rüzgâr, sis, kar, yağmur ve toz fırtınası gibi olaylardan etkilenir (Doğaner, 1991:120). Aliğa Limanı'nın kuzey ve doğu sektörlü sert esen rüzgârlara karşı korunaklı olması, sisli ve kar yağışlı gün sayılarının düşük değerlerde kalmaları doğal faktörlerin deniz ulaşımına sağladığı avantajlardır.

Ege kıyılarında (İzmir) med-cezir seviyeleri arasındaki ortalama fark (ortalama amplitüd) 50 cm, coşkun sularda (ekinoks zamanlarında) 75 cm'dir (Ardel, 1975:240). Ege Denizi'nde tuzluluk oranı ‰ 38,5'tir (Tunçdilek, 1992:240). Deniz suyu sıcaklığı ise Ağustos ayında 23° C, Şubat ayında 10° C'dir (Atalay, 2000:88).

2 – Aliğa Limanı'nın Kuruluş ve Gelişimi

Aliğa ve çevresi tarihi çağlardan günümüze kadar birçok uygarlığa sahne olmuştur. Son yıllarda yapılan arkeolojik kazılar ve yüzey araştırmaları, bu alanın Orta Tunç ve Genç Tunç Çağları'nda (İ.Ö. 1900-1200) iskân edildiğini göstermektedir (Doğer, 1998:5). Aliğa kıyılarında liman faaliyetlerinin tarihi de söz konusu antik dönemlere kadar uzanmaktadır. Aiollerin Aliğa kıyılarında kurduğu Kyme ve Myrina (Kalabakhisar), Batı Anadolu'nun önemli liman kentleridir. Bu antik liman kentlerinden Kyme İ.Ö. 1120, Myrina İ.Ö. 1047 yılında kurulmuştur (Doğer, 1998:16).

Antik Kyme kenti Nemrut Koyu'nun güneydoğusunda, antik Myrina kenti ise Aliğa Koyu'nun kuzeyinden denize dökülen Güzelhisar Çayı ağzının yaklaşık 1km kadar kuzeydoğusunda bulunmaktadır. Bugün Kyme kentinin liman kalıntıları deniz altında kalmıştır. Myrina'da ise liman kalıntılarının büyük bir bölümü deniz altında kalmış olmakla birlikte, antik iskele kalıntıları deniz içinde gözle görülür bir şekilde uzanmaktadır.

Osmanlı Devleti döneminde bugünkü Aliğa şehrinin bulunduğu yerde Aliğa Çiftliği ve Petkim Limanı'nın bulunduğu küçük koyun batı yamacında Arap Çiftliği adında bir çiftlik yerleşmesi bulunmaktaydı. Aliğa Çiftliği'nin sahibi bankerlik ve deniz ticareti ile uğraşan, 1746 yılında Venedik'ten İzmir'e gelmiş olan Baltazzi veya Osmanlı'nın deyimiyle Baltacı ailesi idi. Bu aile Aliğa Çiftliği'nde 5000 dönüm toprağın sahibiydi. Baltazzi'ler 1899 yılında Aliğa iskelesini inşa etmişlerdir (Yıldırım, 2009:26). Bitkisel ve hayvansal ürünler ile çeşitli maddelerin ihracatı ve ithalatı Aliğa iskelesine yanaşan gemiler vasıtasıyla yapılmaktaydı.

Aliğa 1960'lı yılların sonlarına kadar tarımsal karakteri ön planda olan bir yerleşme iken bu yıllardan sonra başta devlet tarafından kurulan büyük sanayi kuruluşları (Tüpraş, Petkim) olmak üzere sonraki yıllarda özel sektörün kurduğu çeşitli sanayi tesisleri (demir-çelik, gemi söküm, gübre, kağıt-selüloz, kimya vb.) ile hızlı bir sanayileşme sürecine girmiştir. Bugün Aliğa'daki sanayi tesisleri Nemrut Sanayi Bölgesi, Organize Sanayi Bölgesi, Gemi Söküm Tesisleri ve Aliğa Yarımadası üzerinde toplanmış durumdadır. Aliğa'da görülen sanayileşme ile

ALIAĞA LİMANI

birlikte sanayi tesislerinin ihtiyaçları doğrultusunda iskele yapımlarına başlanmış ve deniz ulaşımı gittikçe önem kazanmıştır.

Aliağa'da sanayi tesislerine ait ilk iskele 1977 yılında Ege Gübre tarafından Nemrut Koyu'nda açılmıştır (İMEAK Deniz Ticaret Odası İzmir Şubesi, 2012:17). Bunu Ege Çelik, Habaş, Batıçim, İzmir Demir Çelik, Petrol Ofisi (POAŞ), Petkim, Tüpraş, Akdeniz Kimya Nempport, Total Oil ve Alpet iskeleleri izlemiştir. Son yıllarda Tur-kon, Maersk, Barkon, Contaz, MSC, Arkaz, CMA CMG ve Hamburg Süd firmaları bir kısım konteyner taşımacılığını İzmir Limanı'ndan Nemrut Limanı'na kaydırmışlardır (İMEAK Deniz Ticaret Odası İzmir Şubesi, 2012:19).

Aliağa Limanı'nın Taşlı Burun ile Ilıca Burnu arasında kalan Karaağaç Koyun'da gemi söküm tesisleri bulunmaktadır. Ülkemizin tek gemi söküm bölgesi olan bu alanda 21 firma bulunmaktadır ve 2011 yılında tesislerde betonlanan söküm alanı 400 000 m²'dir (İMEAK Deniz Ticaret Odası, 2012:277).

Aliağa kıyılarında denizcilik faaliyetleri açısından görülen bir diğer önemli yatırım Hacıahmetağa Koyu'nda kurulması planlanan yat ve tekne imalatçıları endüstrisi ile ilgili projedir. Bu yatırımın Çaltılıdere Köyü'nün sahil kesiminde 120 ha'lık bir alanda kurulması planlanmaktadır. Proje ile ilgili yerel idareden gerekli izinler alınmış ve fizibilite çalışmaları tamamlanmış olup, Maliye Bakanlığı ile ilgili görüşmelerin tamamlanması beklenmektedir (İMEAK Deniz Ticaret Odası İzmir Şubesi, 2012:23). Ayrıca Çandarlı yakınında Kadırğa Burnu kıyısında Kuzey Ege Çandarlı Limanı ve Tersanesi'nin inşaatına başlanmış olup, ilk geminin 2013 yılında yanaşması öngörülmektedir.

3 – Aliağa Limanı'nın Genel Özellikleri ve Teknik İmkânları

Aliağa Limanı, Nemrut Koyu batısında enlemi 38°45'22'' Kuzey, boylamı 26°51'22'' Doğu olan Yeşiltepe Burnu ile enlemi 38°49'46'' Kuzey, boylamı 26°53'48'' Doğu olan Ilıca Burnu arasında kalan deniz alanı (Resmi Gazete, 1998: 23 308) ile Ilıca Burun'dan Tavşan Adası güneyinde 38°50'54'' Kuzey enlemine ve buradan enlemi 38°50'54'' Kuzey ve boylamı 26°58'12'' Doğu olan Kalabakhisarı Burnu'na çizilen mevhum hatların içinde kalan deniz alanıdır (Resmi Gazete, 1978: 16 171).

Aliğa Limanı'nda liman faaliyetleri, T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından hazırlanan Aliğa Liman Yönetmeliği ve Nemrut Koyu Liman Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülmektedir (Resmi Gazete, 1978: 16 171, 1998: 23 308). Söz konusu yönetmeliklere göre Nemrut Koyu Limanı ve Aliğa Limanı, iç liman ve dış liman olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Nemrut Koyu Limanı'nda iç liman; Petkim Petrokimya Kompleksi liman mendireğinin güney ucunu, enlemi 38°46'10'' Kuzey ve boylamı 26°54'22'' Doğu olan Karacadoğan Burnu'na birleştiren hat ile kıyı arasında kalan deniz alanından oluşmaktadır. Aliğa Limanı'nda ise iç liman, Aliğa Yarımadası'nın kuzeydoğu ucunu teşkil eden Taşlı Burun ile Güzelhisar Çayı Deltası'nın güneybatı ucunu oluşturan Tuzla Burnu'nu birleştiren hat ile kıyı arasında kalan deniz alanından meydana gelmektedir (Fotoğraf 2a, 2b, Şekil 3).

Aliğa Limanı'nda 12 sanayi kuruluşuna ait toplam 8 849 m uzunluğa erişen 36 iskele bulunmaktadır. Bu iskeleler lokasyon olarak Aliğa Koyu, Karaağaç Koyu ve Nemrut Koyu olmak üzere üç ayrı alanda yer almaktadır. Bu koylardan Nemrut Koyu, liman iskelelerinin yoğunlaştığı alan olarak dikkati çekmektedir. Nemrut Koyu'nda Batıçim (4 iskele), Ege Çelik (7 iskele), Ege Gübre (2 iskele), Habaş (1 iskele), İzmir Demir Çelik (1 iskele), Akdeniz Kimya Nempport (1 iskele), Petkim (8 iskele) ve POAŞ (1 iskele)'a ait toplam 25 iskele bulunmaktadır (Tablo 1). İskele uzunlukları Batıçim'de 166-205 m, Ege Çelik'te 100-214 m, Ege Gübre'de 338-417 m, Petkim'de 70-215 m arasında değişmektedir. Habaş 490 m, İzmir Demir Çelik 335 m, Akdeniz Kimya Nempport 820 m ve POAŞ 210 m iskele uzunluğuna sahiptir. Bu iskelelerde su derinliği 4,5 m ile 36 m arasındadır (Batıçim 5-36 m, Ege Çelik 4,5-35 m, Ege Gübre 7-27 m, Habaş 16-32 m, İzmir Demir Çelik 8-25 m, Akdeniz Kimya Nempport 8,5-21 m, Petkim 5-14 m, POAŞ 7-13,5 m).

ALIAĞA LİMANI



Fotoğraf 2a, 2b : *Aliğa Limanı'nın dış limanında demirlemiş gemilerin Çakmaklı Köyü yakınından görünüşü.*

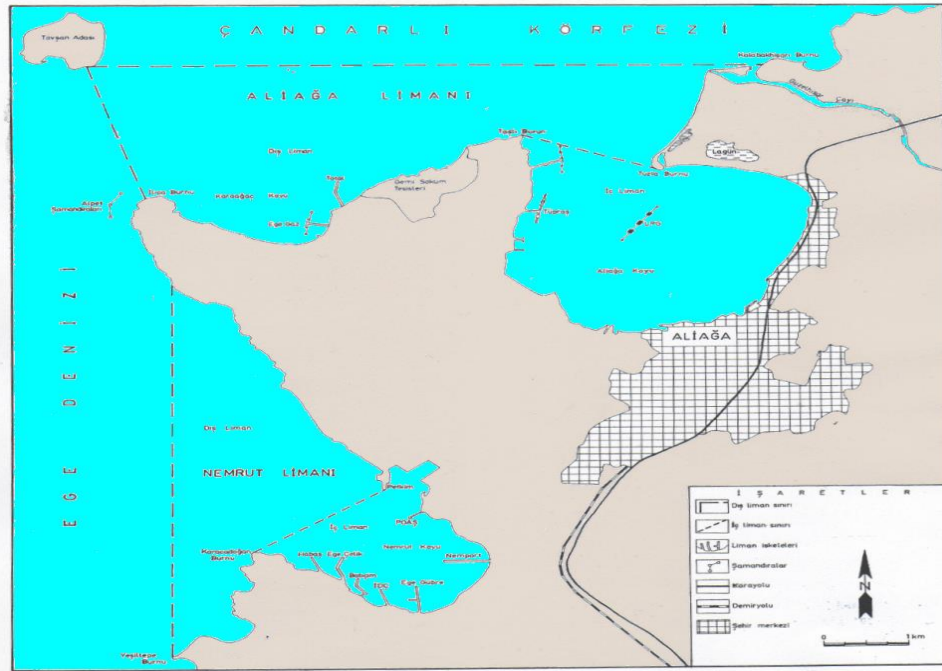
Karağaç Koyun'da Total Oil ve Ege Gaz'a ait 3 iskele ve Alpet'e ait şamandıralar bulunmaktadır. İskele uzunluğu Ege Gaz'da 42-340 m, Total Oil'de 635 m'dir. Derinlik 5 m ile 32 m arasında değişmektedir (Alpet 30 m, Ege Gaz 5-17 m, Total Oil 16-32 m). Liman alanının bu bölümünün bir başka özelliği de gemi geri dönüşüm endüstrisi bakımından önem taşıyan ve ülkemizde sadece bu alanda bulunan gemi söküm tesislerinin kurulmuş olmasıdır.

Aliğa Koyu'nda İzmir Tüpraş Petrol Rafinerisi'ne ait 8 iskele yer almaktadır. İskelelerin uzunlukları 95 m ile 360 m arasında, su derinliği 6 m ile 19 m arasında değişmektedir.

Aliğa Limanı'ndaki iskelelerde derinlik 4,5 m ile 36 m arasında değişmektedir. Limanlarda, rıhtım, iskele ve manevra alanlarındaki su derinliği, demirlemek ve manevra yapmak açısından önem taşımaktadır. Limanlarda demirlemek için uygun derinlik -10 m olarak kabul edilir, -30 m'den fazla derinlik demirlemek için uygun değildir (Doğaner, 1991:119). Buna göre Aliğa Limanı'ndaki su derinliğinin gemilerin demirlemesi için uygun olduğu söylenebilir.

Aliğa Limanı'nda toplam liman sahası 1 326 014 m² ve toplam yıllık gemi kabul kapasitesi 9999 gemi/yıl dır. İskelelerde her türlü yükü yükleme ve boşaltma amaçlı çok sayıda paletli vinç, teleskobik vinç,

raylı iskele vinci, stacher, eleçleme makinesi, forklift, loader, kantar, radyasyon ölçüm cihazı, yedek jeneratör gibi modern ve yüksek performanslı teknik donanım bulunmaktadır (Fotoğraf 3a, 3b, 3c, 3d). Bunun yanında Aliğa Limanı'nda ambarlama, depolama ve antrepo hizmetleri de verilmektedir. 2008 yılı verilerine göre İzmir'de Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı İzmir Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü denetiminde faaliyet gösteren toplam 116 adet antreponun 37'si Aliğa'da yer almaktadır (İzmir Kalkınma Ajansı, 2010:2).



Şekil 3: Aliğa Limanı Haritası

Aliğa Limanı Yönetmeliği gereğince, limanda iskele ve rıhtımlara yanaşan, şamandıralara bağlanan veya buralardan ayrılan 1000 GRT ve daha büyük Türk bayraklı ticaret gemileri ile 500 GRT üzerindeki yabancı bayraklı gemiler kılavuz kaptan almak zorundadırlar. Ayrıca 200 GRT ve daha büyük gemilerin römorkör alma zorunluluğu vardır (Resmi Gazete, 1978: 16 171).

ALIAĞA LİMANI

Tablo 1: Aliğa Limanı'ndaki İskeleler ve Özellikleri

İskele Adı	No	Uzunluk (m)	Derinlik (m)	Eleçlenen Yük Türü	Eleçleme Kapasitesi	Gemi Kabul Kapasitesi Gemi / Yıl	Toplam Liman Sahası (m ²)
ALPET	Şamandıralı Tesis	Şamandıralı Tesis	30	Akaryakıt	250 000 m ³ /yıl	50	-
BATIÇİM	1	205	10-12	Genel Kargo Dökme Katı	3 000 000 ton/yıl	400	149 000
	2	186	17-36				
	3	193	17-36				
	4	166	5-6				
EGE ÇELİK	1	110	7,5	Genel Kargo Dökme Katı	7 500 000 ton/yıl	1000	87 071
	2	186	9-25				
	3	200	25-35				
	4	185	25-35				
	5	214	11,5-25				
	6	120	5,5-13				
	7	100	4,5-6				
EGE GAZ	1	340	17	LNG (Doğalgaz)	9 524 000 m ³ /yıl	79	4 500
	2	42	5				
EGE GÜBRE	1	Batı 366-Doğu 417	Batı 11-23 Doğu 7-23	Dökme Katı	-	1000	283 000
	2	Batı 367-Doğu 338	Batı 10-27 Doğu 11-27	Dökme Sıvı	1 500 000 m ³ /yıl		
				Genel Kargo	3 500 000 ton/yıl		
				Konteyner	680 000 TEU/yıl		
				Ro-Ro	365 adet/yıl		
HABAŞ	1	490	16-32	Dökme ve demir mamulleri	5 600 000 ton/yıl	1200	142 000

İLKER EROĞLU – RECEP BOZYİĞİT

İZMİR DEMİR ÇELİK	1	335	8-25	Kuru Dökme Genel Kargo	755 000 ton/yıl	400	191 000
AKDENİZ KİMYA NEMPO RT	1	820	8,5-21	Kontey ner	450 000 TEU/yıl	1200	88 300
				Ro-Ro	150 adet/yıl		
				Genel Kargo	500 000 ton/yıl		
PETKİM	1	175	10	Kontey ner	500 000 TEU/yıl	1330	169 024
	2	163	7	Genel Kargo	3 000 000 ton/yıl		
	3	163	7	Ro-Ro	570 adet/yıl		
	4	175	10	Dökme Sıvı	7 000 000 m ³ / yıl		
	5	120	6	Petrol Ürünleri Kimyas al LPG			
	6	70	5				
	7	90	14				
	8	215	12				
POAŞ (PETROL OFİSİ)	1	210	7-13,5	Petrol Ürünleri	1 000 000 m ³ / yıl	2000	-
TOTAL	1	635	16-32	Dökme Sıvı	300 000 m ³ / yıl	40	97 119
TÜPRAŞ	201	285	16	Petrol Ürünleri Ham Petrol	13 500 000 m ³ / yıl	1300	115 000
	202	180	12				
	203	100	8				
	204	100	6				
	205	95	6				
	206	360	19				
	207	230	13				
	208	103	6,5				
Kaynak: Aliağa Liman Başkanlığı							

ALIAĞA LİMANI



Fotoğraf 3a



Fotoğraf 3b



Fotoğraf 3c



Fotoğraf 3d

Fotoğraf 3a, 3b, 3c, 3d : Nemrut Koyu Limanı'ndaki iskelelerden yükleme ve boşaltma yapan gemiler ve teknik donanımlarının görünüşü.

4 – Aliğa Limanı'nda Yük Taşımacılığı

Aliğa Limanı'na ülkemiz limanlarından ve uluslararası limanlardan gelen yerli ve yabancı gemiler yük taşımacılığı yapmaktadır. Gemi trafiğinin hayli yoğun olduğu Aliğa Limanı'na son yıllarda yılda 5 000'den fazla gemi yanaşmaktadır. 2000 yılında Aliğa Limanı'na gelen gemi sayısı 3 218'tir. Bu rakam 2012 yılında % 62,2 oranında artarak 5 221 gemiye ulaşmıştır (Tablo 2, Şekil 4). 2011 yılında Aliğa

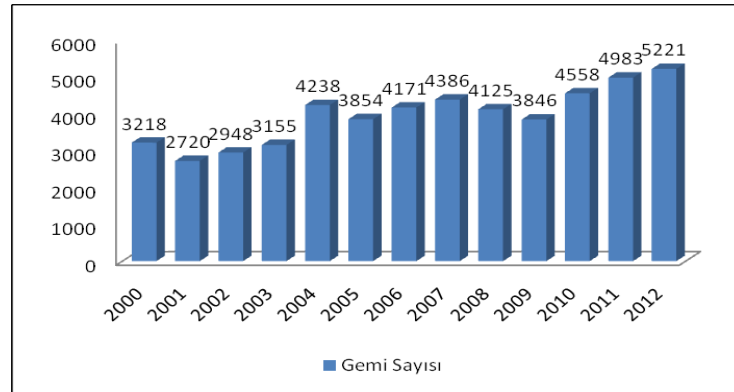
Limanı'na gelen gemilerin (4 983 gemi) % 34,6'sı (1 722 gemi) Türk bayraklı gemi, % 65,4'ü (3 261 gemi) yabancı bayraklı gemidir.

Tablo 2: *Aliğa Limanı'nda Gemi Trafiğinin Yıllara Göre Durumu (2000-2012).*

Yıllar	Gemi Sayısı	Artış Oranı (%)
2000	3 218	-
2001	2 720	-15,5
2002	2 948	8,4
2003	3 155	7,0
2004	4 238	34,3
2005	3 854	-9,1
2006	4 171	8,2
2007	4 386	5,2
2008	4 125	-6,0
2009	3 846	-6,8
2010	4 558	18,5
2011	4 983	9,3
2012	5 221	4,8

Kaynak: İMEAK Deniz Ticaret Odası, Aliğa Liman Başkanlığı.

Şekil 4: *Aliğa Limanı'nda Gemi Trafiğinin Yıllara Göre Durumu (2000-2011).*



Yabancı bayraklı gemilerden, 3 205 adeti uluslararası sefer, 56 adeti transit taşımacılık yapmış, Türk bayraklı gemilerden 597 adeti uluslararası sefer, 1 125 adeti kabotaj taşımacılığı yapmıştır. Aliğa

ALIAĞA LİMANI

Limani ülkemiz limanlarındaki gemi trafiği bakımından 2011 yılında İzmit (10 559 adet) ve Ambarlı (5 136 adet) limanlarından sonra üçüncü sırada gelmektedir. Aliğa Limanı'nı Mersin (4 127 adet), Gemlik (3 761 adet), İskenderun (3 587 adet), İstanbul (3 585 adet), Tuzla (3 188 adet) ve İzmir (2 584 adet) limanları izlemektedir (Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü, 2012:107-108).

Tablo 3: Aliğa Limanı'nda Yükleme ve Boşaltma Miktarlarının Yıllara Göre Dağılışı (2000-2012).

Yıllar	Yükleme (Ton)	Boşaltma (Ton)	Toplam (Ton)
2000	7 150 573	17 993 828	25 144 401
2001	6 465 033	15 194 792	21 659 825
2002	7 863 138	17 038 853	24 901 991
2003	7 728 390	17 823 397	25 551 787
2004	6 423 665	17 335 882	23 759 547
2005	10 064 709	20 707 517	30 772 226
2006	11 799 977	23 056 513	34 856 490
2007	11 972 024	25 429 298	37 401 322
2008	13 230 325	25 871 650	39 101 975
2009	10 176 698	20 330 856	32 042 446
2010	12 479 856	25 221 736	37 701 592
2011	13 638 564	24 268 952	37 907 516
2012	11 883 663	27 283 409	39 167 072

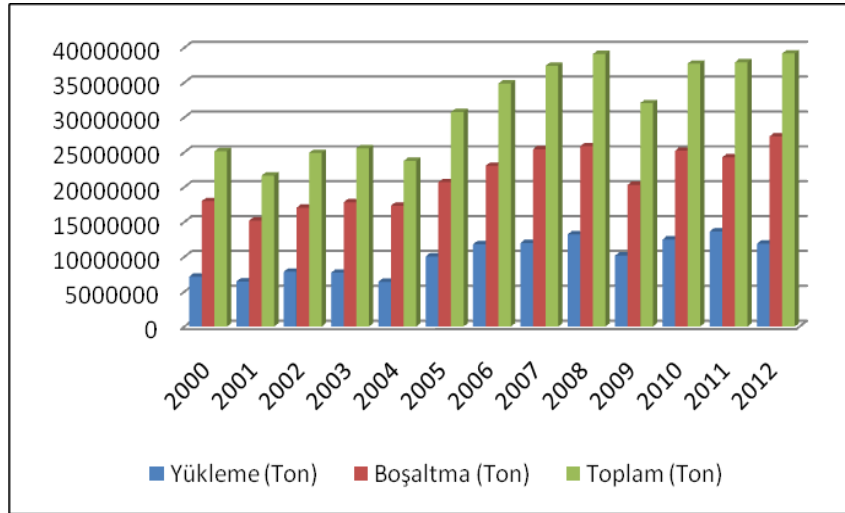
Kaynak: İMEAK Deniz Ticaret Odası, Aliğa Liman Başkanlığı.

Aliğa Limanı'nda eleçlenen yük miktarı 2000 yılında 25 144 401 ton iken 2012 yılında 39 167 072 tona yükselmiştir (Tablo 3, Şekil 5). Buna göre limandaki yük trafiği 2000-2012 yılları arasında % 55,8 oranında artış göstermiştir. Limandaki yük trafiğinde boşaltılan yük miktarı bütün yıllarda yüklenen yük miktarından fazla olmuştur. 2000 yılında 17 993 828 ton boşaltma, 7 150 573 ton yükleme, 2012 yılında 27 283 409 ton boşaltma, 11 883 663 ton yükleme yapılmıştır. 2000-2012 yılları arasında Aliğa Limanı'nda yapılan yükleme miktarı % 66,2

oranında artarken, boşaltma miktarı % 51,6 oranında artış göstermiştir. Görüldüğü gibi Aliğa Limanı yüklemeyen çok boşaltmanın yapıldığı bir limandır.

Öte yandan Aliğa Limanı'nın yük trafiğindeki artışta Aliğa'daki sanayi sektörünün her geçen gün büyümesinin, liman tesislerinin sayısının artmasının ve bu tesislerdeki teknik donanımın gelişmesinin önemli etkisi olduğu söylenebilir.

Şekil 5: Aliğa Limanı'nda Yükleme ve Boşaltma Miktarlarının Yıllara Göre Dağılım Grafiği (2000-2012).



Aliğa Limanı'ndaki yük taşımacılığı; ithalat, ihracat, transit ve kabotaj (iç ticaret) olmak üzere 4 gruba ayrılmaktadır. 2011 yılı itibarıyla Aliğa Limanı'ndaki iskelelerden gerçekleştirilen toplam yükleme ve boşaltma miktarları incelendiğinde Tüpraş 15 300 112 ton ile ilk sırada gelmektedir (Tablo 4, Şekil 6). Tüpraş'ı 4 963 748 ton ile Habaş, 3 492 668 ton ile Petkim, 3 326 164 ton ile Ege Gübre, 2 690 713 ton ile İzmir Demir Çelik, 2 578 432 ton ile Ege Çelik, 2 493 552 ton ile Akdeniz Kimya Nimport, 1 463 113 ton ile Batıçim, 754 806 ton ile Ege Gaz, 399 184 ton ile POAŞ, 374 891 ton ile Total Oil, 62 676 ton ile Alpet, 7 457 ton ile Gemi Söküm Bölgesi izlemektedir.

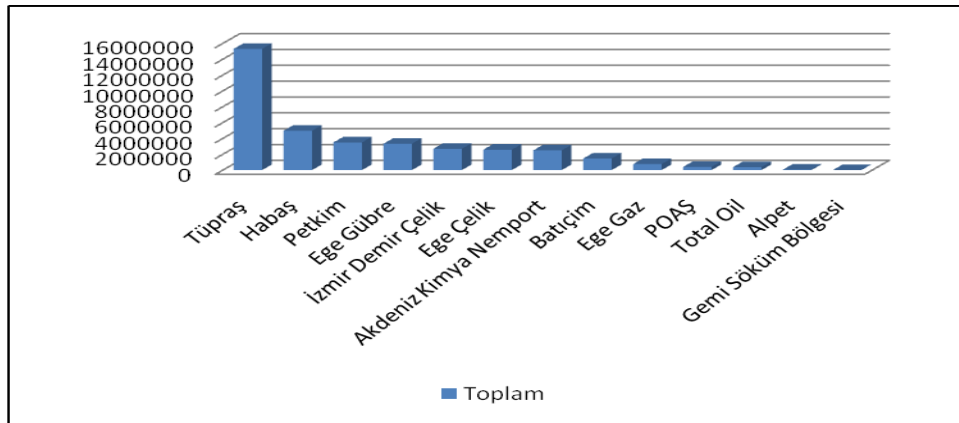
Aliğa Limanı'ndaki yük taşımacılığında ithalat, ihracattan fazladır. 2011 yılında toplam 21 957 626 ton yük ithal edilirken, 10 971 282 ton yük ihraç edilmiştir. Bu özelliği ile Aliğa Limanı ithalat

ALIAĞA LİMANI

limanıdır. İthalatta Tüpraş (8 206 816 ton), Habaş (3 031 141 ton), Petkim (2 475 862 ton), Ege Gübre (2 219 431 ton), İzmir Demir Çelik (1 848 219 ton) ve Ege Çelik (1 579 108 ton) ilk sıralarda yer almaktadır. İhracatta ise Tüpraş (3 145 290 ton), Habaş (1 925 657 ton), Akdeniz Kimya Nempört (1 690 401 ton), Ege Gübre (1 069 152 ton) ve Batıçim (1 028 331 ton) ilk sıralarda yer aldığı halde Ege Gaz, POAŞ, Total Oil ve Alpet iskelelerinden ihracat yapılmamıştır.

Kabotaj yüklemde Tüpraş (2 244 128 ton), Petkim (165 517 ton), ve Ege Çelik (88 517 ton) öne çıkan liman tesisleridir. Ege Gaz, Batıçim, Alpet ve Gemi Söküm iskelelerinden kabotaj yükleme yapılmamıştır. Kabotaj boşaltmada ise Tüpraş (1 703 878 ton), Ege Çelik (296 100 ton) ve Petkim (164 339 ton) öne çıkan tesislerdir. Habaş, Ege Gaz, POAŞ ve Gemi Söküm tesislerinden kabotaj boşaltma yapılmamıştır. Transit yükleme ve transit boşaltma sadece Akdeniz Kimya Nempört iskelesinden gerçekleştirilmiş olup, 40 974 ton transit yükleme ve 40 296 ton transit boşaltma yapılmıştır.

Aliağa Limanı'ndaki iskeleler için bir genelleme yapılacak olursa, yükleme ve boşaltma en fazla Tüpraş iskelelerinden gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Aliağa Tüpraş liman tesisleri 2011 yılında ülkemizde en fazla yük eleçlenen liman tesisleri arasında Botaş BTC Haydar Aliyev Deniz Terminali, Mersin Uluslararası Limanı, Botaş Ceyhan İskelesi ve Kocaeli Tüpraş Terminali'nden sonra beşinci sırada yer almıştır (Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü, 2012:31).



Şekil 6: Aliağa Limanı'nda Eleçlenen Yükün Tesisler Bazında Dağılımı (2011)

Tablo 4: Aliğa Limanı 'nda Eleçlenen Yükin Tesisler Bazında Dağılımı (2011).

İskele Adı	YÜKLEME				BOŞALTMA				TOPLAM			
	İhracat	Kabotaj	Transit	Toplam	İthalat	Kabotaj	Transit	Toplam	İhracat – İthalat	Kabotaj	Transit	Toplam
Tüpraş	3 145 290	2 244 128	0	5 389 418	8 206 816	1 703 878	0	9 910 694	11 352 106	3 948 006	0	15 300 112
Habaş	1 925 657	6 950	0	1 932 607	3 031 141	0	0	3 031 141	4 956 798	6 950	0	4 963 748
Petkim	686 950	165 517	0	852 467	2 475 862	164 339	0	2 640 201	3 162 812	329 856	0	3 492 668
Ege Gübre	1 069 152	5 040	0	1 074 192	2 219 431	32 541	0	2 251 972	3 288 583	37 581	0	3 326 164
İzmir Demir Çelik	805 794	30 400	0	836 194	1 848 219	6 300	0	1 854 519	2 654 013	36 700	0	2 690 713
Ege Çelik	614 707	88 517	0	703 224	1 579 108	296 100	0	1 875 208	2 193 815	384 617	0	2 578 432
Akdeniz Kimya Nexport	1 690 401	44 818	40 974	1 776 193	643 291	33 772	40 296	717 359	2 333 692	78 590	81 270	2 493 552
Batçim	1 028 331	0	0	1 028 331	420 132	14 650	0	434 782	1 448 463	14 650	0	1 463 113
Ege Gaz	0	0	0	0	754 806	0	0	754 806	754 806	0	0	754 806
POAŞ	0	31 138	0	31 138	368 046	0	0	368 046	368 046	31 138	0	399 184
Total Oil	0	9 800	0	9 800	346 541	18 550	0	365 091	346 541	28 350	0	374 891
Alpet	0	0	0	0	61 776	900	0	62 676	61 776	900	0	62 676
Gemi Söküm Bölgesi	5 000	0	0	5 000	2 457	0	0	2 457	7 457	0	0	7 457
TOPLAM	10 971 282	2 626 308	40 974	13 638 564	21 957 626	2 271 030	40 296	24 268 952	32 928 908	4 897 338	81 270	37 907 516

Kaynak: Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü, 2012

ALIAĞA LİMANI

İhracatın ithalattan fazla olduğu iskeleler Akdeniz Kimya Nempport, Batıçim ve Gemi Söküm Tesisleri'dir. Ege Gaz ve Alpet iskelelerinden sadece ithalat yapılmaktadır. Transit taşımacılık ise sadece Akdeniz Kimya Nempport iskelesinden gerçekleştirilmektedir.

2012 yılı toplam yük eleçlemesinde Tüpraş (16 333 969 ton), Habaş (5 835 574 ton) ve Petkim (3 395 321 ton) liman tesisleri bir önceki yılda olduğu gibi yine ilk üç sırada yer almaktadır. Bu yılda liman tesislerinin hepsinde boşaltma miktarı, yükleme miktarından fazladır. Konteyner taşımacılığı Akdeniz Kimya Nempport (272 853 TEU) ve Ege Gübre (139 706 TEU) iskelelerinden gerçekleştirilmiştir. Konteyner taşımacılığında yüklenen konteyner miktarının (214 952 TEU), boşaltılardan (197 607 TEU) fazla olması dikkat çekicidir (Tablo 5, Şekil 7).

Aliağa Limanı'nda yükleme ve boşaltma yapılan maddeler ham petrol, petrol ürünleri, LPG, LNG (doğalgaz), kimyasal ürünler, makine yağları, hurda demir, demir mamulleri, taşkömürü, antrasit, petrokok, çeşitli solventler, gübre, mısır, soya fasulyesi, perlit, kireç ve mermer olarak sıralanmaktadır. Bu maddelerden özellikle sanayi ürünlerinin ticareti ağırlık kazanmaktadır.

Aliağa Limanı'ndaki konteyner taşımacılığı incelendiğinde, 2010 yılında 229 672 TEU, 2011 yılında 377 148 TEU ve 2012 yılında 412 559 TEU konteyner eleçlemesi yapılmıştır. Bu değerlere göre limandaki konteyner eleçlemesi 2010-2012 yılları arasında % 79,6 oranında artış göstermiştir. Konteyner taşımacılığında yükleme, boşaltmaya göre daha fazladır. 2010 yılında 123 634 TEU yükleme (ihracat 120 172 TEU, kabotaj 1 207 TEU, transit 2 255 TEU), 106 038 TEU boşaltma (ithalat 100 004 TEU, kabotaj 3 980 TEU, transit 2 054 TEU), 2011 yılında 200 719 TEU yükleme (ihracat 192 100 TEU, kabotaj 4 412 TEU, transit 4 207 TEU) ve 176 429 TEU boşaltma (ithalat 152 290 TEU, kabotaj 19 956 TEU, transit 4 183 TEU) ve 2012 yılında 214 952 TEU konteyner yükleme, 197 607 TEU konteyner boşaltması gerçekleştirilmiştir. Aliağa Limanı 2011 yılında konteyner eleçlemesinde Ambarlı (2 624 711 TEU), Mersin (1 126 866 TEU), Gemlik (757 128 TEU), İzmir (672 486 TEU) ve İzmit (507 837 TEU) limanlarından sonra altıncı sırada yer almaktadır (İMEAK Deniz Ticaret Odası, 2012:95). Konteyner eleçlemesinde Aliağa Liman tesisleri içinde Akdeniz Kimya Nempport

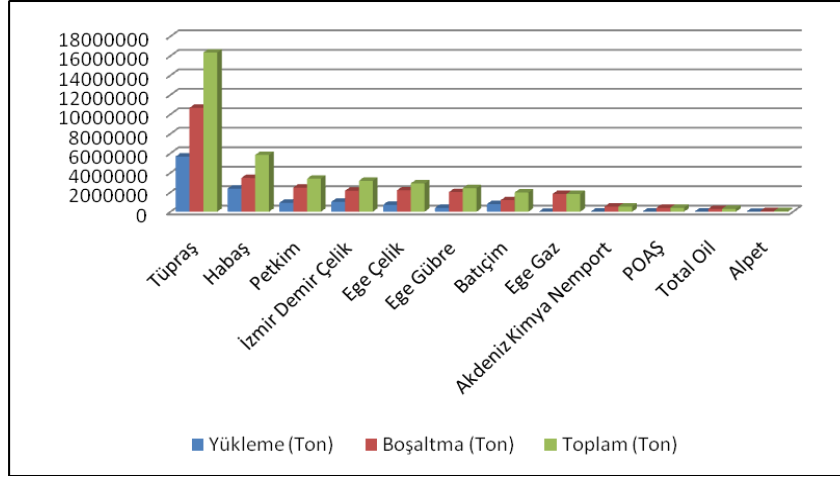
iskelesi öne çıkmaktadır. Bu tesis ülkemizin en fazla konteyner eleçlenen liman tesisleri arasında (2011 yılı) sekizinci sırada gelmektedir (Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü, 2012:32).

Tablo 5: *Aliğa Limanı 'nda Eleçlenen Yük ve Konteyner Miktarlarının Tesisler Bazında Dağılımı (2012).*

İskele Adı	Yükleme	Boşaltma	Toplam	Konteyner Yükleme	Konteyner Boşaltma	Toplam Konteyner Yükleme ve Boşaltma
Tüpraş	5 669 514	10 664 455	16 333 969	0	0	0
Habaş	2 366 521	3 469 053	5 835 574	0	0	0
Petkim	915 628	2 479 693	3 395 321	0	0	0
İzmir Demir Çelik	1 013 694	2 166 941	3 180 635	0	0	0
Ege Çelik	711 399	2 200 436	2 911 835	0	0	0
Ege Gübre	398 995	2 018 235	2 417 230	71 991	67 715	139 706
Batıçim	784 023	1 190 274	1 974 297	0	0	0
Ege Gaz	0	1 827 927	1 827 927	0	0	0
Akdeniz Kimya Nemport	4 469	522 695	527 164	142 961	129 892	272 853
POAŞ	10 670	396 075	406 745	0	0	0
Total Oil	8 750	283 263	292 013	0	0	0
Alpet	0	64 362	64362	0	0	0
TOPLAM	11 883 663	27 283 409	39 167 072	214 952	197 607	412 559

Kaynak: *Aliğa Liman Başkanlığı, 2012.*

ALIAĞA LİMANI



Şekil 7: Aliğa Limanı Tesislerinde Yükleme ve Boşaltma Miktarlarının Dağılımı (2012).

Aliğa Limanı en fazla yük eleçemesinde 2011 yılında ülkemiz limanları arasında Botaş (65 523 028 ton) ve İzmit Limanı (55 001 840 ton)'ndan sonra üçüncü sırada yer almaktadır. Aliğa Limanı'nı Ambarlı, Mersin, İskenderun, Tekirdağ, Gemlik, İzmir ve K. Ereğlisi limanları izlemektedir (Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü, 2012:29).

Aliğa Limanı 2011 yılında kabotaj yüklemede 2 626 308 ton ile İzmit (4 548 283 ton) ve İskenderun (2 847 869 ton) limanlarından sonra üçüncü sırada, kabotaj boşaltmada ise 2 271 030 ton ile Ambarlı (4 308 077 ton) ve İzmit (2 559 987) limanlarından sonra yine üçüncü sırada bulunmaktadır (İMEAK Deniz Ticaret Odası, 2012:71).

5 – Aliğa Limanı'nın Hinterlandı

Aliğa Limanı'nın gelişmesinde, deniz ulaşımında önem kazanmasında doğal çevre faktörleri ile birlikte Aliğa ilçesindeki ekonomik faaliyetlerin özellikle sanayi ve ticaret sektörlerinin gelişmiş olmasının etkisi büyüktür. 2008 yılı verilerine göre Aliğa'da 43 sektörde toplam 1 719 firma faaliyet göstermektedir (İzmir Kalkınma Ajansı, 2010:3).

Aliğa, 1960'lı yılların sonlarından itibaren kurulmaya başlayan sanayi tesisleri (Tüpraş İzmir Rafinerisi, Petkim Petrokimya Tesisleri, Ege Gübre Fabrikası, Viking Kâğıt ve Selüloz Fabrikası, Gemi Söküm

Tesisleri, Demir-Çelik Fabrikaları ve Haddehaneler) ile hızlı bir sanayileşme sürecine girmiştir. Hızla gelişen sanayi sektörünün ortaya çıkardığı istihdam olanakları ilçenin önemli oranda göç almasına neden olmuş ve ilçe nüfusu hızla artmıştır. 1935 yılında 8 805 kişiden oluşan ilçe nüfusu, 1970’te 16 875 kişiye, 2012’de 76 598 kişiye ulaşmıştır. İlçe nüfusu 1935-1970 yılları arasında % 91,7 oranında artarken, sanayileşmenin yaşandığı 1970-2012 yılları arasında % 353,9 oranında artmıştır. 2012 yılında ilçe nüfusunun %77,2 (59 124 kişi)’sini şehir nüfusu, % 22,8 (17 474 kişi)’ini kır nüfusu oluşturmaktadır (TÜİK, 2012).

Aliğa ilçesindeki sanayi tesislerinin önemli bir bölümü Nemrut Sanayi Bölgesi’nde, Aliğa Yarımadası üzerinde ve Aliğa Organize Sanayi Bölgesi’nde toplanmış durumdadır. Nemrut Sanayi Bölgesi, Nemrut Koyu ile Karaağaç Tepe ve Bozköy Köyü çevresindeki tepelik saha arasında kalmaktadır. Bu sanayi alanında demir-çelik fabrikaları ve haddehaneler (İzmir Demir Çelik, Habaş, Çebitaş, Dört Yıldız, Akdemir Demir-Çelik, Özkanlar Demir-Çelik, Sözden (Sözer) Demir-Çelik, Kocaer Haddecilik, Sider (Erege) Demir-Çelik, Kardemir Çelik, Ege Çelik), ENKA Doğal Gaz Çevrim Santrali, Ege Gübre Fabrikası, hurda işleme, alüminyum işleme, kömür torbalama, akaryakıt depolama, madeni ve bitkisel yağ üretim tesisleri ve çok sayıda tamirhaneler ile atölyelerin bulunduğu Bakırçay Sanayi Sitesi yer almaktadır (Fotoğraf 4).



Fotoğraf 4: *Aliğa Nemrut Sanayi Bölgesi’nde demir-çelik fabrikalarının ve inşaatı devam eden termik santralin görünüşü.*

ALIAĞA LİMANI

Nemrut Limanı'ndaki iskeleler başlangıçta Nemrut Sanayi Bölgesi'nde kurulmuş olan sanayi tesislerinin ihtiyacı olan hammaddenin temini ya da mamül maddelerin pazarlanması amacı doğrultusunda kurulmuşlardır. Günümüzde Nemrut Sanayi Bölgesi dışındaki sanayi tesisleri de ithalat ve ihracat işlemlerinde Nemrut Limanı'ndaki iskelelerden yararlanmaktadır.

Aliağa'daki büyük sanayi kuruluşları olan Tüpraş İzmir Rafinerisi ve Petkim (Socar Turkas-Petkim) Petrokimya Tesisleri ile Petrol Ofisi, Gemi Söküm, LPG dolun ve akaryakıt depolama tesisleri Aliağa Yarımadası üzerinde bulunmaktadır.

Tüpraş İzmir Rafinerisi, Aliağa'da devlet eliyle kurulan büyük bir tesistir. Rafinerinin kuruluş çalışmalarına 1967 yılında başlanmış ve 1972 yılında 3 milyon ton/yıl ham petrol işleme kapasitesiyle üretime geçilmiştir. Ham petrol işleme kapasitesi 1987 yılında 10 milyon tona yükselen rafineride, Proses Üniteleri Kompleksi, Hydrocracker Kompleksi, Makine Yağları Kompleksi ve yardımcı üniteler bulunmaktadır. Rafineride işlenen ham petrol, LPG ve çeşitli maddeler Aliağa Koyu'ndaki Tüpraş iskelelerinden boşalmaktadır. Üretilen petrol ürünleri deniz yolu ve karayolu ile tüketim merkezlerine gönderilmektedir.

Aliağa'da bir diğer büyük devlet yatırımı olan Petkim petrokimya tesislerinin inşaatına 1979 yılında başlanmış ve 1984 yılından itibaren üretime geçilmiştir. Petkim Petrokimya tesislerinde 12 ana fabrika ve yardımcı üniteler bulunmaktadır. Petkim ürettiği elliyi aşan petrokimyasal ürün çeşidiyle önemli bir sanayi hammaddesi üreticisi durumundadır. Ayrıca Petkim tesislerinde rafineri (Star Rafineri) kurma çalışmaları ve Petkim Limanı'nı büyütme çalışmaları devam etmektedir. Hâlihazırda yapımı devam eden bu tesisler faaliyete geçtiğinde Aliağa Limanı'nın gemi trafiği ve deniz ticaretindeki etkinliği çok daha artacaktır.

Aliağa Yarımadası'nın batısında Taşlı Burun'dan güneybatıya uzanan kıyı şeridinde Aliağa Gemi Söküm Tesisleri bulunmaktadır. Gemi söküm tesisleri, demir-çelik fabrikalarına hammadde (hurda demir) üretmek amacıyla 1976 yılında kurulmuştur. Buradaki 22 işletmeden biri devlete ait olup, MKE'nin işletmesidir. Aliağa'daki gemi söküm tesisleri

ülkemizin ve mevcut tesisleri ile Avrupa'nın tek gemi geri dönüşüm tesisleridir (İMEAK Deniz Ticaret Odası, 2012:201).

Gemi söküm tesislerinde yıllara göre geri dönüşüm yapılan gemi sayısı ve tonajı incelendiğinde, 2005 yılında 83 adet, 2012 yılında 282 adet geminin geri dönüşümünün gerçekleştiği, toplam gemi tonajının ise 2005 yılında 111 000 ton, 2012 yılında 927 000 ton olduğu görülmektedir (Tablo 6, Şekil 8). Bu rakamlardan gemi söküm tesislerinde geri dönüşümü yapılan gemi sayısının % 239,8 oranında, toplam gemi tonajının da % 735,1 oranında arttığı tespit edilmektedir. Gemi söküm tesislerinin geri dönüşüm kapasitesi 2005 ve 2006 yıllarında % 12 iken, 2007'de % 14'e, 2008'de % 17'ye, 2009'da % 33'e, 2010'da % 47'ye ve 2011'de % 72'ye yükselmiştir. 2011 yılında 1200 kişinin istihdam edildiği gemi söküm tesislerinde yine aynı yılda saç ve hurda satış bedeli yaklaşık 400 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir (İMEAK Deniz Ticaret Odası, 2012:279-280). Gemi söküm tesislerinden elde edilen hurdalar, Aliğa'daki demir-çelik fabrikalarında hammadde olarak değerlendirilmektedir.

Aliğa Organize Sanayi Bölgesi, ilçe merkezinin yaklaşık 9 km kadar kuzeydoğusunda Çoraklar ve Karaköy köylerinin güneyinden Güzelhisar Grabeni'ne uzanan yamaçlarda kurulmuştur. Organize Sanayi Bölgesi'nin temeli 2003 yılında atılmış olup, toplam alanı 9 220 000 m²'dir.

Tablo 6: Aliğa Gemi Söküm Tesislerinde Geri Dönüşümü Yapılan Gemi Sayısı ve Tonajının Yıllara Göre Dağılımı (2005-2012).

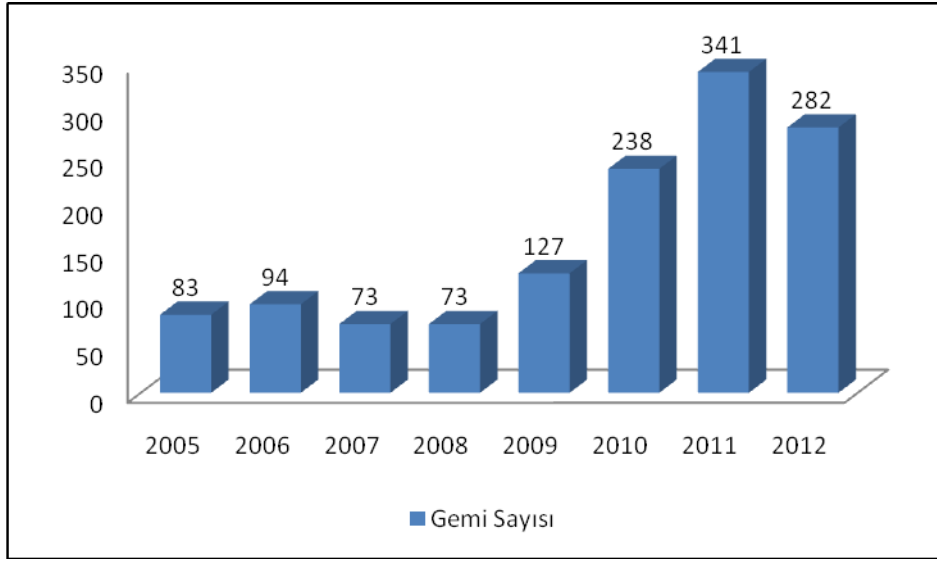
Yıllar	Gemi Sayısı	Gemi Tonajı
2005	83	111 000
2006	94	115 000
2007	73	128 000
2008	73	153 000
2009	127	298 000
2010	238	423 000
2011	341	653 000
2012	282	927 000

Kaynak: İMEAK Deniz Ticaret Odası, Aliğa Liman Başkanlığı.

Organize Sanayi Bölgesi'nde tekstil, plastik, plastik ambalaj, otomotiv, makine, metal, madeni yağ, kâğıt, inşaat, ağaç, elektrik-elektronik, gıda ve kimya sanayine ait birçok sanayi kuruluşu ile 250

ALIAĞA LİMANI

MW toplam kapasiteye sahip Çakmaktepe Enerji Santrali bulunmaktadır. Organize Sanayi Bölgesinde yer alacak yaklaşık 400 fabrikada toplam 60 bin kişinin istihdam edilmesi ve bölgeden gerçekleşecek toplam ihracat miktarının yaklaşık 4 milyar dolar olması öngörülmektedir (Aliğa Ticaret Odası, 2009:327).



Şekil 8: Aliğa Gemi Söküm Tesislerinde Geri Dönüşümü Yapılan Gemi Sayısının Yıllara Göre Dağılımı (2005-2012).

Aliğa ilçesinde gelişen sanayi sektörüne bağlı olarak artan enerji tüketimi, yeni enerji santrallerinin kurulmasını zorunlu kılmıştır. Bugün Aliğa’da ENKA, Habaş (2), Petkim, EÜAŞ ve ALOSBI (Çakmaktepe A.Ş.)’ye ait 2384 MW gücünde 6 adet termik santral çalışır durumdadır. Ayrıca kurulması planlanan 7 adet termik santralden üçünün inşaatına başlanmıştır. Aliğa’da rüzgâr enerjisi elektrik santrali mevcut kurulu gücü 147,50 MW’tır. Bu değer İzmir Bölgesi’ndeki Kurulu gücün (255 MW) %57,84’ünü oluşturmaktadır (İzmir Kalkınma Ajansı, 2010:3).

Aliğa Limanı’nda yüklenen ve boşaltılan yüklerin geri sahalara taşınması ya da geri sahalardan liman alanına taşınması işleminde D550 İzmir-Çanakkale Karayolu ile Aliğa-Menderes Banliyö hattı

kullanılmaktadır. Aliğa Limanı İzmir Adnan Menderes Hava Alanı'na da yaklaşık 80 km uzaklıktadır. İzmir, Menemen, Aliğa, Bergama ve Çanakkale'yi birbirine bağlayan D550 İzmir-Çanakkale Karayolu, aynı zamanda D565 İzmir-İstanbul Karayolu üzerindeki Manisa ve D240 karayolu üzerindeki Soma ile bağlantı halindedir. D550 İzmir-Çanakkale Karayolu bölünmüş yol yapısına sahip olmasına rağmen oldukça yoğun bir trafik akışı görülmektedir. Öte yandan yapımına başlanan İzmir-Aliğa-Çandarlı çevre yolu projesi yöredeki karayolu taşımacılığı açısından önem taşımaktadır.

Aliğa'da demiryolu ulaşımı Aliğa-Menderes Banliyö hattı ile gerçekleştirilmektedir. Bu demir yolu hattında yük taşımacılığı Biçerova triyaj garına kadar yapılabilmektedir. Demiryolu hattının Aliğa Limanı'ndaki iskelelere ulaşmamış olması ve daha çok yolcu taşımacılığına önem verilmesi Aliğa Limanı'nın demir yolundan yararlanma olanaklarını kısıtlamaktadır. Diğer taraftan Manisa Organize Sanayi Bölgesi ile Aliğa Limanı arasında demiryolu bağlantısının sağlanması da planlanmaktadır.

Aliğa Limanı'nın ticari aktivitesinin gün geçtikçe büyümesi, limanı destekleyen depolama ve lojistik gibi sektörlere duyulan ihtiyacın artmasına neden olmuştur. Bu nedenle Aliğa Limanı'nın yol ve depolama sorunlarını ortadan kaldırmak için bir lojistik köy kurulması gerektiği Aliğa Ticaret Odası Başkanı tarafından sık sık dile getirilmektedir.

Aliğa Limanı'ndaki ticaret büyük ölçüde ilçedeki sanayi kuruluşların ürettikleri ürünlere dayalı olarak gerçekleştirilmektedir. İlçedeki sanayi kuruluşları ihracat ve ithalat işlemlerini hem ekonomik oluşu, hem de zaman kaybını önlemek bakımından Aliğa Limanı'ndan yapmaktadır. Bununla birlikte İzmir Alsancak Limanı'ndan yükleme ve boşaltılması mümkün olmayan hurda, demir-çelik, akaryakıt, LPG, LNG (doğalgaz) vb. maddelerin yükleme boşaltma işlemlerinde de etkin olarak faydalanılmaktadır. İzmir'de faaliyet gösteren ve İzmir Alsancak Limanı'nı kullanan bazı firmalar son yıllarda konteyner taşımacılığının bir bölümünü Aliğa Limanına kaydırmışlardır. Bütün bu faktörler Aliğa Limanı'nın öneminin her geçen gün artmasını sağlamaktadır.

ALIAĞA LİMANI

Aliağa Limanı'nın fonksiyonel etkisi Aliağa ilçesinde oldukça güçlü olmakla birlikte, limanın hinterlandı Aliağa ilçesinden İzmir iline, hatta Manisa iline doğru gittikçe genişlemektedir.

6 – Aliağa Limanı'nın Aliağa İlçesine Etkileri

Ege Denizi kıyısında yer alan Aliağa'da deniz ulaşımı ve ticareti tarihi dönemlerden beri sürdürülen bir ekonomik faaliyettir. Aliağa'daki sanayi tesislerinin kuruluş yeri olarak Aliağa'yı seçmiş olmalarında kıyıların doğal liman özelliği göstermesinin yanında sanayi tesislerinin ihtiyaç duydukları ham maddenin temin edilmesi ve mamul maddelerin pazarlanmasında en ucuz ulaşım sektörü olan deniz yolundan yararlanma imkanlarına sahip olmalarının önemli rolü bulunmaktadır. Bu nedenle Aliağa ilçesinde sanayi sektörü ve deniz ulaşımı birbiriyle sıkı bir ilişki içindedir. Başlangıçta sanayi tesislerinin belirli yüklerini taşımak için kurulan iskeleler, gün geçtikçe artan sanayi ve liman faaliyetleri nedeniyle çok çeşitli maddenin taşındığı genel liman haline gelmiştir.

Aliağa şehri, Aliağa Limanı'nın kıyısında yer almaktadır. Aliağa Limanı'ndaki ticari aktivitenin artması şehirdeki ekonomik faaliyetlere çeşitlilik kazandırmıştır. Bu gelişme ilçe nüfusu için istihdam olanaklarının artması bakımından önemli katkı sağlamıştır. Aliağa şehrinde 12 ve daha yukarı yaşta çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılımı (2000 yılı) incelendiğinde; % 42,8'inin imalat, % 14,5'inin ticaret, % 8,8'inin inşaat, % 6,8'inin ulaşım; % 4,3'ünün mali, % 1,95'inin hizmet, % 1,8'inin elektrik, % 1,1'inin tarım ve % 0,4'ünün maden sektöründe çalıştığı görülmektedir (Işık, 2005:37). Bu değerlere göre ilçenin sahip olduğu sanayi ve ulaşım olanaklarının imalat, ticaret ve ulaşım sektörlerinde çalışan nüfusun payının artmasında önemli rolü olduğunu söylemek mümkündür.

Aliağa Limanı, ilçedeki denizcilik sektörünün ve dış ticaretin gelişmesinde de önemli bir etkidir. Aliağa'da 2008 yılında ihracattan elde edilen gelir 673 307 314 dolardır. İlçe ihracatının İzmir ili ihracatı toplamına (8 269 662 775 dolar) oranı % 8,14'tür. Bu oran değeri ile Aliağa, İzmir ilinin ilçeleri içinde Konak (% 35,68), Bornova (% 18,67) ve Çiğli (% 11,11)'den sonra dördüncü sırada bulunmaktadır. İlçenin en yüksek ihraç ürünü grupları kimyasal ürünler, rafine edilmiş petrol ürünleri, plastik ve kauçuk ürünleri, ana metal sanayi ürünleri ve fabrikasyon metal ürünleri (makine teçhizatı hariç) olmak üzere 5

sektörde yoğunlaşmaktadır. Bu ürünler ihraç ürünlerinin % 99,62'sini oluşturmaktadır (İzmir Kalkınma Ajansı, 2010:4). İhraç ürünleri, Aliğa'daki sanayi tesislerinin sektörel olarak yoğunlaştıkları alanları göstermesi açısından da önem arz etmektedir.

Aliğa'daki denizyolu taşımacılığı, ilçenin sosyo-ekonomik yapısına önemli katkı sağlamakla birlikte, çevre kirliliği, kıyılarda doğal ortam bozulması, kamyon ve turların şehir trafiğine katılmaları nedeniyle karayollarının fiziki yapılarının bozulması ve trafik kazası riskinin artması, tarım ve mera alanlarında amaç dışı arazi kullanımından kaynaklanan arazi kayıpları gibi sorunlara da neden olmaktadır. Örneğin bu yılın mart ayında petrol türevi gemi atığı Çandarlı Körfezi'nde yaklaşık 5km'lik alanda yayılarak Aliğa ve Çandarlı kıyılarında kirliliğe sebep olmuştur. Aliğa ilçesinde doğal ortam-insan ilişkisini olumsuz etkileyen söz konusu sorunların çözüme kavuşması için, ilçenin doğal ve beşeri özellikleri iyi analiz edilerek bilimsel bir planın yapılması gerekmektedir. Bu planlamada Aliğa Limanı'nın fonksiyonel özellikleri, ticari aktivitesi ve limanın etki bölgesi mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Ülkemizin Ege Denizi kıyısında yer alan Aliğa Limanı, Aliğa ilçesinde gelişen sanayi sektörüne bağlı olarak kurulup, gelişmiş bir limandır. Limanın coğrafi konumu, kıyıların doğal liman özelliği göstermesi, modern teknik donanıma sahip olması, ulusal ve uluslararası denizyolu taşımacılığında önem kazanmasını sağlamaktır.

Aliğa Limanı'nda iskeleler Aliğa Koyu, Karağaç Koyu ve Nemrut koyu'nda yer almaktadır. Limanda toplam 8 849 m uzunluğa erişen 36 iskele bulunmaktadır. İskelelere ait toplam liman sahası 1 326 014 m² ve toplam yıllık gemi kabul kapasitesi 9 999 gemi/yıl dır. Liman iskeleleri içinde toplam yükleme ve boşaltmada (ihracat, ithalat, kabotaj, transit) Aliğa'daki büyük sanayi kuruluşu olan Tüpraş İzmir Rafinerisi tesisleri öne çıkmaktadır.

Aliğa Limanı'nda sadece yük taşımacılığı yapılmaktadır. Limanın gemi trafiğinde uluslararası seferler düzenleyen yabancı bayraklı gemi sayısı, Türk bayraklı gemi sayısından fazladır. Uluslararası

ALIAĞA LİMANI

yük taşımacılığında ithalat, ihracatın oldukça üzerindedir. Aliğa Limanı bu yönüyle ithalat limanı olarak nitelendirilebilir.

Aliğa Limanı, bölgesel etkiye sahip bir limandır. Limanın etki alanı, Aliğa ilçesinde çok güçlü olmakla birlikte, İzmir ve Manisa şehirlerine doğru gittikçe genişlemektedir. Aliğa Limanı'nın gemi trafiğinde ve en fazla yük eleçemesinde ülkemiz limanları arasında üçüncü sırada yer alması, İzmir Limanı'ndan yükleme ve boşaltma işlemi gerçekleştirilmeyen bazı maddelerin Aliğa Limanı'ndan yüklenip, boşatılabilmesi ve İzmir'deki bazı firmaların konteyner taşımacılığını Aliğa Limanı'na kaydırmış olmaları, Aliğa Limanı'nın İzmir Limanı'nın alternatifi durumuna geldiğini açıkça göstermektedir.

Aliğa Limanı, ilçedeki denizcilik sektörünün ve dış ticaretin gelişmesinde önemli bir etkidir. Aliğa'da ihracattan elde edilen gelir (2008 yılı), İzmir ilinin ihracat gelirlerinin % 8,14'ünü oluşturmaktadır. Aliğa, bu oran değeri ile İzmir ilinin ilçeleri içinde Konak, Bornova ve Çiğli'den sonra dördüncü sırada gelmektedir.

Aliğa Limanı'nda yer alan gemi söküm tesisleri ülkemizin ve mevcut tesisleri ile Avrupa'nın tek gemi geri dönüşüm tesisleridir. Gemi söküm tesislerinde geri dönüşüme kazandırılan gemi sayısı ve tonajı son yıllarda önemli oranda artış göstermiştir. Aliğa'daki demir-çelik fabrikalarının hurda ihtiyacını karşılamak için kurulan gemi söküm tesislerinde, zaman zaman ihracat ve ithalat işlemleri de gerçekleştirilmektedir.

Ülkemizin sayılı limanları arasında yer alan Aliğa Limanı'nda gelişimini sınırlandıran bazı sorunlarla da karşılaşmaktadır. Bu sorunlar ve çözüm önerileri şu şekilde sıralanabilir;

Aliğa Limanı ile ard bölgesi arasında bağlantıyı sağlayan D550 İzmir-Çanakkale karayolu, Yenifoça yolu ve bu yollardan limana bağlanan tali yollarda, limana yük getirip götüren kamyon ve tırlar yoğun bir trafiğe neden olmaktadır. Bu nedenle ilçede sağlıklı bir karayolu ulaşımı sağlanamamakta, trafik kazası riski artmakta ve karayollarında fiziki bozulmalar meydana gelmektedir. İlçede yapım çalışmalarına başlanan İzmir-Aliğa-Çandarlı Çevre Yolu Projesi, karayolu trafiğinin rahatlaması ve karayolu taşımacılığının gelişmesi açısından büyük önem

taşımaktadır. Bu projenin hayata geçirilmiş olması, olumlu bir gelişme olup en kısa zamanda tamamlanması gerekmektedir.

Aliğa Limanı'na demiryolu taşımacılığı, Aliğa-Menderes Banliyö hattı ile yapılmaktadır. Ancak bu demiryolu hattından daha çok yolcu taşımacılığında yararlanılmaktadır. Demiryolu vasıtasıyla taşınan yükler Biçerova Triyaj Garı'na kadar getirilmekte, buradan kamyon ve tırlar ile limana taşınmaktadır. Bu demiryolu hattının Aliğa Limanı'na kadar ulaşması, ulaşım imkânlarının artmasına önemli katkı sağlayacaktır.

Aliğa Limanı'nın ticaret hacminin genişlemesiyle birlikte geniş depolama alanlarına duyulan ihtiyaçta artmıştır. Liman gerisinde yol-depolama sorununun çözümü için Aliğa'da bir lojistik köyü kurulması gerektiği yetkili kişilerce vurgulanmaktadır. Liman faaliyetleri kadar sanayi faaliyetleri için de önem taşıyan lojistik köy kurulmasının yerinde bir karar olacağı söylenebilir.

Aliğa Limanı'nda gemilerin yükleme ve boşaltma işlemleri sırasında, örneğin hurda demirlerin yüklenmesi ve boşaltılması nedeniyle ortaya çıkan kirlilik deniz ekosistemine zarar vermektedir. Diğer taraftan zaman zaman gemi atıklarının sahile kadar ulaştıkları gözlenmektedir. Aliğa kıyılarında meydana gelen kirliliğin önüne geçilmesi için gemilerin yükleme ve boşaltma işlemleri denetim altında tutulmalı, gemi denetimleri artırılmalıdır.

Aliğa Limanı'ndaki gemi söküm tesislerinde AB'nin çevreci politikalarına uyum içinde çalışmalarını sürdürmek için gerekli gayret gösterilmektedir. Ancak bu tesislerde yapılan işlemler gereği madeni yağlar, ağır metaller, asbest vb. çevreyi kirletici atıklar çevre kirliliğine neden olmakta, zaman zaman görülen yangınlar ve patlamalar hem doğal çevreyi hem de işçi sağlığını ciddi boyutta tehdit etmektedir. Gemi söküm tesislerinde çevre sorunları ve işçi sağlığı açısından telafisi güç sorunların yaşanmaması için azami düzeyde her türlü önlem alınmalıdır.

Aliğa ilçesinde liman faaliyetleriyle ilişkili birçok tesis (sanayi tesisleri, hurda depolama tesisleri, tır ve kamyon parkları, akaryakıt depolama ve dağıtım tesisleri vb.) genelde mutlak tarım alanı olarak değerlendirilmesi gereken I. II. III. ve IV. sınıf araziler üzerinde kurulmuşlardır. Verimli tarım alanlarında kayıplara yol açan bu sorunun

ALIAĞA LİMANI

çözümüne kavuşması için bilimsel metotlarla arazi kullanım planları yapılmalı, beşeri faaliyetler insan-doğal çevre bütünlüğü gözetilerek bu planlara göre yürütülmelidir.

Aliğa Limanı sahasının kıyılarında plajlar, abrazyon düzlükleri ve falezlerden oluşan doğal kıyı şeridi kıyuyu doldurmak, duvarlar ve iskeleler yapmak, depolama alanları oluşturmak ve binalar inşa etmek suretiyle bilinçsiz bir şekilde beton yığınının dönüşmektedir. Ayrıca liman alanında yeşil sahalarda, yetersiz kalmasının yanında gittikçe daralmaktadır. Oysa kıyıların doğal ortam özellikleri korunarak uzun vadede kullanılması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu amaçla kıyı kullanımı ve planlamasıyla ilgili bilimsel çalışmalar ve planlamalar yapılmalı, bilinçsiz kıyı kullanımının önüne geçilmeli, yeşil alanlar korunmalı ve ağaçlandırma yapılarak yeşil alanlar artırılmalıdır.

Aliğa Limanı mevcut iskeleleri ve iskelelerdeki modern teknik donanımı, yükleme ve boşaltma kapasitesi ve gemi trafiği ile denizyolu taşımacılığında ülkemizin önemli limanları arasında yerini almış, uluslararası bir nitelik kazanmış ve ülkemizin dünyaya açılan kapılarından biri olmuştur. Öyle görünüyor ki Aliğa ilçesinin sosyo-ekonomik hayatında yaşanan gelişmeler, Aliğa Limanı'nın denizyolu taşımacılığında ve ticaretinde önemini çok daha arttıracaktır. Ancak limanın gelişmesini sınırlandıran sorunlarla ilgili kalıcı tedbirlerin vakit kaybetmeden hayata geçirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Aliğa Ticaret Odası (2009). Aliğa Ticaret Sanayi Rehberi. Aliğa Ticaret Odası Yayınları, Magenta Basımevi, İzmir.
- Ardel, A. (1975). Hidroğrafya, Okyanuslar ve Denizler (İkinci Baskı). İstanbul Üniv. Yayınları, No:720, Coğrafya Enst. Yayınları, No:19, İstanbul.
- Atalay, İ. (1987). Türkiye Jeomorfolojisine Giriş. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 9, İzmir.
- Atalay, İ. (2000). Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği. Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- Atalay, İ. (2005). Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya (4. Baskı). Mete Basım Matbaacılık Hizmetleri, İzmir.

- Doğaner, S. (1991). *İstanbul Limanı: Kuruluş, Gelişim ve İşlevleri*. İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enst. Bülten, Sayı:8, No:8, Sayfa: 115-144, İstanbul.
- Doğer, E. (1998). İlk İskânlardan Yunan İşgaline Kadar Menemen ya da Tarhaniyat Tarihi. Sergi Yayınevi, İzmir.
- Erol, O. (1991). *Türkiye Kıyılarındaki Terkedilmiş Tarihi Limanlar ve Bir Çevre Sorunu Olarak Kıyı Çizgisi Değişimlerinin Önemi*. İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enst. Bülten, Sayı:8, No:8, Sayfa: 1-44, İstanbul.
- Işık, Ş. (2005). *İzmir'in Aliğa İlçesinde Nüfus Özellikleri*. Ege Üniversitesi, Ege Coğrafya Dergisi, Sayı:14, Sayfa:29-44, İzmir.
- İMEAK Deniz Ticaret Odası İzmir Şubesi (2012). Ege Bölgesi Limanları ve Sektör Durumu 2011. (Erişim Tarihi:16.12.2012), (www.dtoizmir.org)
- İstanbul ve Marmara, Ege Akdeniz ve Karadeniz Bölgeleri Deniz Ticaret Odası (2012). 2011 Deniz Sektörü Raporu, ISBN:978-605-137-088-0, Yayın No:86, İstanbul.
- İzmir Kalkınma Ajansı (2010). 2010-2013 İzmir Bölge Planı İlçe Toplantıları, Aliğa Özet Raporu. (Erişim Tarihi:16.12.2012), (www.izka.org.tr)
- Koday S. (1998). İskenderun Limanı. Türk Coğrafya Dergisi, Sayı:33 Sayfa: 211-235, İstanbul.
- Resmi Gazete: Aliğa Liman Yönetmeliği, 16.01.1978 tarih ve 16 171 sayılı.
- Resmi Gazete: Nemrut Koyu Liman Yönetmeliği, 05.04.1998 tarih ve 23 308 sayılı.
- T.C. Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü (2012). Deniz Ticareti İstatistikleri, Deniz Taşıtları, Denizyolu Taşıma ve Teşvik İstatistikleri, Ankara.
- Tunçdilek, N. (1992). *Denizler*. İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enst. Bülten, Sayı:9, No:9, Sayfa: 227-243, İstanbul.

ALIAĞA LİMANI

- TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı, Şehir, Belde ve Köy Nüfusları-2012 (Erişim Tarihi:19.02.2013), (www.tuik.gov.tr).
- Tümertekin, E. (1987). Ulaşım Coğrafyası (İkinci Baskı). İstanbul Üniv. Yay. No:2053, Coğrafya Enst. Yay. No:85, İstanbul.
- Yalçınlar, İ. (1958). *Gediz ve Bakırçay Vadileri Arasında Antrakolitik Temel*. Coğrafi Araştırmalar, Cilt II, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayını No: 21, s. 31-47, İstanbul.
- Yıldırım, C. (2009). Aliğa Cumhuriyet Dönemi. Aliğa Ticaret Odası Yayınları, Magenta Basımevi, İzmir.